

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 13.

V Ljubljani, 1. julija 1885. l.

XXV. leto.

V katerem obsegu je v zdanjih ljudskih šolah uvesti realni pouk?

(Poročal o zemljepisji in zgodovini pri letošnji učiteljski skupščini za šolski okraj Ljubljanskega mesta J. Travnar.)

Šolska novela z dné 2. maja, kakor tudi ukaz ministra za bogočastje in uk z dné 8. junija 1883. l., zahteva v realijah nekoliko omejitve, ker se je čulo mnogo pritožeb, da se v tem predmetu po nekod v ljudskih šolah preveč pretirava.

Gledé na to, se je dalo tudi naši letošnji učiteljski skupščini za šolski okraj Ljubljanskega mesta v razmotrivanje sledeče vprašanje: V katerem obsegu je v zdanjih ljudskih šolah uvesti realni pouk? In meni se je dal nalog, poročati o tem, kolikor se tiče zemljepisja in zgodovine.

Marsikedo izmej častitih udov skupščine morda pričakuje od mene podrobnega učnega črteža za ta predmet. Tudi jaz sem se dolgo časa bavil s to mislijo; toda, kolikor dalje sem reč premišljeval, toliko brezuspešneja se mi je dozdevala. Zato sem po resnem preudarku njegovo sestavo opustil, in sicer iz sledečih treh razlogov: 1. Ker tak podrobni učni črtež za ta predmet že itak imamo, katerega do zdaj še ni razveljavil niti slavni deželni šolski svét, niti ga ni pregledala deželna učiteljska skupščina; torej je dozdanji učni črtež do te ure še v polnomočni veljavi. 2. Ker ne sme nihče misliti, da bi bil g. Peter Končnik, bivši prof. na Graškem učiteljski, zdanji ravnatelj Celjski višji gimnaziji, pri sestavljanji „Druzega-, Tretjega- in Četrtega Berila“ delal brez vsakega učnega črteža. Ko bi bil to storil, bi slavno ministerstvo za uk in bogočastje teh treh beril gotovo ne bi odobrilo. 3. Ker sem trdno prepričan, da se bodo te tri šolske knjige, katere so v zadnjih treh letih izšle v c. k. zalogi šolskih knjig, rabile po naših šolah brez kake posebne izpremembe najmanj deset let. Ker nam je pa vender realije poučevati na podlogi beril, bi bilo brezuspešno reči: to in to naj se izpusti, to in to pa vstavi; kajti malo je upanja, da bi se omenjena zaloga takoj ozirala na naše želje.

Oziraje se tedaj na vse te razloge, novega podrobnega učnega črteža nisem sestavljal.

Mesto tega sem si dal, kakor mislim, bolj hvaležno nalogo. In ta je obstajala v tem, da sem natanko pregledal učno tvarino, nahajajočo se po navedenih treh berilih ter jo primerjal z dozdanjim učnim črtežem, z nemškimi berili in s tem, kolikor tirjajo odlični školniki iz tega predmeta od ljudske šole. Videl sem, da se učna tvarina naših knjig skoraj popolnoma strinja s primerjajočo. Iz tega primerjanja sem se pa tudi uveril, da nova berila, kar se realij tiče, niso tako slaba, kakor bi kedo na prvi pogled utegnil soditi.

Torej jaz odgovarjam na vprašanje: v katerem obsegu je v zdanjih ljudskih šolah uvesti realni pouk? — kolikor moja reč zadeva, na kratko, rekoč: V tolikem, kolikor

se učne tvarine za zemljepisje in zgodovino nahaja v zdanjih treh slovenskih berilih. Toda ta ali oni mi utegne ugovarjati, da je te tvarine preveč, da se ne dá vsa prebaviti. Kdor tako sodi, tega najbrže moti dozdanja žalostna izkušnja. Resnica je, da nam do zdaj ni bilo mogoče prebaviti vse predpisane tvarine ter da v realijah nismo nič kaj povoljno napredovali. Toda vzrok temu ne tiči v preobilni tvarini, nego v načinu, po katerem nam je bilo do zdaj poučevati ta predmet. Kakor znano, je po naših mestnih šolah poučni jezik za realije največ nemški, le bolj na podlogi nemških beril, a naša šolska mladina je v ogromni večini slovenske narodnosti. Zaradi tega je učitelj primoran, ako neče prazne slame mlatiti, dotične berilne vaje prelagati v slovenščino. To pa jemlje mnogo druzega časa. Ko učencem nalagamo, da se morajo take pripravljene tvarine do prihodnje ure naučiti, to nalogo zmorejo le tisti učenci, kateri nemščino že od doma znajo; iz slovenskih otrok se pa more z vsemi mogočimi vprašanji le kaj malega izvleči. Pa še ti slabi odgovori so polni slovničnih pogreškov, kateri se morajo zopet s potratu časa vedno popravljati. Da se kratko izrazim: realije se pri nas do zdaj ne učé zarad realij, nego so le sredstvo, s kojim se misli mladino bolje nemščini privaditi. A tudi tukaj veljá prislovica: da se dvema gospodarjema ne more služiti!

Ker bode mo pa v bodoče — *post tot discrimina rerum!* — smeli tudi pri nas realije poučevati v mili materinščini (kar se sicer razven slovenskih pokrajin povsod drugod samo ob sebi umé), bode stvar naravno in kar igraje napredovala. Učitelj bode govoril večinoma prosto, koji način je posebno pri zgodovini potreben; ker bode mladina vsako besedo razumela, jo bode stvar veliko bolj zanimala. Ne bojim se od nikogar ugovora, ako rečem: Od zdaj naprej nam bode moč premljeti iz realij še jedenkrat toliko tvarine, in kar je glavna reč: tvarina bode prešla mladini v meso in kri. Sploh smelo trdim: Slovenska šolska mladina se bode po Ljubljanskih mestnih šolah pričela še le v bodoče v realijah resnobno poučevati, mej tem ko se do slej v tej reči vršé le nekaki slabi, neukretni poizkusi. Po takem razumnem pouku bode pa mladina dobila tudi veselje do stvari, da bode, kadar šoli odraste, rada segala po kaki drugi knjigi te stroke in se tako sama nadalje izobraževala. A še po drugi poti bode ta pouk koristil mladini. Še le v bodoče nam bode namreč lahko ubogati dober svét modrih pedagogov, ki nam velevalo: „Učitelji, delujte pri realnem pouku sploh, osobito pa v zgodovini ne le na razum mladine, temveč blažite tudi njeno srcé!“ Do zdaj se po tem modrem svétu pri najboljši volji nismo mogli ravnati, kajti ni se še rodil pedagog, kateri bi nas bil poučil, kako naj delujemo na srce mladine blažilno v jeziku, katerega ona ne razume! V resnici, pri nas je bil pri poučevanju v realijah narobe svet! Kajti, mej tem, ko se učiteljem onih srečnih narodov, pri kojih se v ljudski šoli razlega izključljivo le materinščina, toplo priporoča: Govorite k otrokom v kolikor le možno priprostem jeziku, da vas bodo ložje razumeli, ker je njihova govorica še nerazvita — se je pri nas uredilo: V mestnih šolah bodi v III. razredu poučni jezik večinoma, v IV. in V. razredu pa ves nemški! Ta ukaz se vidi mislečemu človeku posebno zdaj silno neprimeren, ko znamo, da je po vsej Kranjskej na spodnjih gimnazijah za te predmete poučni jezik tudi slovenski!

(Dalje prihodnjic.)

Knjiga Slovénka

v
XIX. veku.

Frane Veriti r. 16. dec. 1771 v trgu Tolmezzo (iz duhovnije Tercja) nadškofije Videmske (Udine), v latinske šole hodil v Vidmu, služil v štacuni trgovski v Po-